

ЯЦИШИН Роман Михайлович,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри методики викладання образотворчого
та декоративно-прикладного мистецтва
Навчально-наукового інституту мистецтв
Державного вищого навчального закладу
«Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»
м. Івано-Франківськ

**ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА ЯК СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПРЕДМЕТІВ
ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО ЦИКЛУ**

Завдання вищої школи полягають у формуванні в майбутніх учителів не лише теоретичних знань, а і здатності самостійно їх застосовувати на практиці. Задовольнити зазначені вимоги можливо за умови вдосконалення виробничої педагогічної практики як важливого засобу підготовки фахівців, складової їх професійного становлення та провідного чинника саморозвитку, формування індивідуально-творчих можливостей у здійсненні педагогічної діяльності, підвищенні рівня професійності та педагогічної майстерності.

Педагогічній практиці в системі професійної підготовки вчителя значну увагу приділяли такі відомі педагоги, філософи, громадські діячі XIX – початку XX ст.: М. Демков, А. Дістервег, І. Гербарт, М. Корф, Т. Лубенець, С. Миропольський, О. Острогорський, Д. Семенов, М. Пирогов, С. Русова, К. Ушинський та інші.

Відповідно до Положення про проведення практики студентами вищих навчальних закладів метою практики є формування в молоді на основі знань, отриманих у ВНЗ, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних ринкових і виробничих умовах,

виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності [7].

На думку С. Гончаренка, педагогічна практика студентів є способом вивчення навчально-виховного процесу на основі безпосередньої участі в ньому практикантів. Учений також зазначає, що мета педагогічної практики – «виробити у студентів уміння й навички, необхідні в майбутній педагогічній діяльності, закріпити теоретичні знання, застосувати їх у педагогічній практиці» [2, с. 268].

Погоджуємося зі словами Л. Хомич, яка стверджує, що педагогічна практика – це складова навчально-виховного процесу, яка сприяє формуванню творчого ставлення майбутнього фахівця до педагогічної діяльності, визначає ступінь його професійної придатності й рівень педагогічної спрямованості [8].

На наш погляд, слушною є думка І. Бондарук, котра обґрунтувала комплекс педагогічних умов, які можуть оптимізувати методичну підготовку студентів у процесі педагогічної практики: формування в них позитивної мотивації до методико-практичної діяльності; актуалізація теоретичних знань з методики навчання предмета; формування адекватної самооцінки рівня своєї методичної підготовки; активізація самостійності та творчості; використання різноманітних форм і методів роботи керівників практики на основі індивідуального та диференційованого підходу до студентів [1].

Згідно з дослідженнями Р. Куліш, успіх практики студентів значною мірою залежить від розуміння колективом школи її ролі в підготовці майбутнього вчителя, ділового настрою колективу, доброзичливої атмосфери для студентів і чіткої організації сумісної діяльності вчителів і практикантів [5].

Проте педагогічна практика як компонент системи методичної підготовки майбутніх учителів освітньої галузі «Мистецтво», на нашу думку, не була предметом всебічного дослідження.

Отже, **мета** статті – з'ясувати особливості проведення педагогічної практики у вищому навчальному закладі та обґрунтувати її значення у формуванні методичної компетентності майбутніх учителів предметів художньо-естетичного циклу.

Програма педагогічної практики художнього відділення Навчально-наукового Інституту мистецтв Державного вищого навчального закладу «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» відповідає загальноприйнятим положенням університету про педагогічну практику.

Згідно з програмою студент-практикант повинен: виконувати правила внутрішнього розпорядку навчального закладу, у якому проходить практику, розпорядження його адміністрації, керівників практики та педагогічного персоналу; щодня перебувати в навчальному закладі 6 годин, не менше 3 години працювати з учнями; стежити за тим, щоб зовнішній вигляд відповідав професійним вимогам педагога; виконувати всі види робіт, передбачені програмою практики, старанно готуватись до них; після завершення практики протягом трьох днів здати методисту звітну документацію.

У випадку невиконання обов'язків і порушення правил внутрішнього розпорядку навчального закладу студент може бути відкликаний з практики, після чого розглядається питання про його перебування в університеті.

Для отримання допуску до проходження педпрактики студент повинен засвоїти програмний матеріал з методики викладання предметів художньо-естетичного циклу.

Протягом першого тижня практикант ознайомлюється з планом навчально-виховної роботи школи, функціями та методами роботи вчителя і класного керівника, календарним плануванням навчально-виховної роботи у закріпленому класі, складає індивідуальний план проведення навчально-виховної і дослідницької роботи на весь період практики; заводить щоденник педагогічних спостережень; вивчає програми і підручники, добирає

літературу, у якій висвітлюється методика проведення уроків; готується до проведення занять та виховних заходів, розробляє конспекти уроків.

Протягом першого тижня практиканти відвідують й аналізують з методистом уроки та виховні заходи досвідчених педагогів, зокрема, уроки образотворчого мистецтва та художньої культури.

У наступні тижні студенти активно включаються в організацію навчально-виховної роботи, реалізують індивідуальний план, виконуючи такі види педагогічної діяльності: здійснюють психолого-педагогічне вивчення учнів і колективу на підставі особових справ, щоденників, класних журналів, практичних робіт учнів, спостерігають за школярами під час уроків і позакласних заходів, розмов з учнями, педагогами, батьками та складають психолого-педагогічну характеристику на учня чи колектив; відвідують й аналізують уроки та позакласні заняття з предметів художньо-естетичного циклу; аналізують теми і розділи навчальних програм, заплановані на період практики; вивчають необхідну наукову і методичну літературу; добирають і виготовляють дидактичні матеріали; розробляють конспекти уроків; проводять уроки; організують позакласну роботу; відвідують й аналізують уроки інших практикантів; контролюють знання, уміння та навички учнів; планують роботу вчителя та учнів на всіх етапах уроку; аналізують свою педагогічну діяльність і ведуть педагогічний щоденник; працюють у семінарах, які проводяться керівниками практики; збирають матеріал до курсової роботи з методики викладання предметів художньо-естетичного циклу; беруть участь у підсумковій конференції з питань практики у школі та інституті; готують звітну документацію, матеріали до виставки і для методичного кабінету, проводять науково-методичне дослідження теми, запропонованої керівником практики; вивчають й узагальнюють передовий педагогічний досвід учителів.

Завершуючи педагогічну практику, студенти подають на кафедру такі матеріали й документи: щоденник, індивідуальний план навчально-виховної роботи, розширені ілюстровані конспекти уроків предметів художньо-

естетичного циклу, конспект (сценарій) виховного заходу, психолого-педагогічну характеристику учня чи колективу, звіт про проходження практики, характеристику на студента.

Звіт студент-практикант подає за такою орієнтовною схемою: виконання плану педагогічної практики - які були відхилення від нього, причини невиконання, що зроблено понад план, кількість проведених уроків, у тому числі: засвоєння нових знань, комбіновані уроки, уроки-екскурсії і т. д.; найбільш вдалі уроки; уроки, які викликали труднощі; позакласні заходи з фахових дисциплін: заняття гуртка (який гурток, кількість школярів у ньому, кількість проведених занять), факультативні заняття, позакласні виховні заняття (заходи) - їх тема, зміст, виховні результати; індивідуальна робота з учнями, її результативність; практична допомога школі (поліпшення обладнання предметного кабінету, виготовлення наочності тощо; робота, проведена з батьками; зміст та форми допомоги, яку виявили директор школи, заступник директора, методисти кафедр педагогіки і психології, учитель-предметник, класний керівник, методисти фахових кафедр; методична і громадська робота; загальні висновки про педагогічну практику (досягнення і недоліки в організації практики, пропозиції та побажання щодо її поліпшення).

Варто зазначити, що зважаючи на перехід вищої школи до дворівневої системи підготовки кадрів (бакалаврів і магістрів) та появу нових напрямів підготовки майбутнього педагога, змінюється структура та зміст педагогічної практики. Так у зв'язку із запровадженням у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» спеціальності «Середня освіта. Образотворче мистецтво», цього року вперше проведена навчально-ознайомлювальна практика на I-му курсі, що проходила на базі Івано-Франківського міського центру дитячої та юнацької творчості протягом двох тижнів. Так, студенти ознайомилися з авторськими програмами гуртків, конспектами занять, спостерігали за їх проведенням, допомагали в

організації виставки викладачів та їх вихованців, проводили майстер-класи щодо оволодіння художніми техніками.

Однак у ході дослідження нами виявлено ряд недоліків в організації педагогічної практики у вищому навчальному закладі. А саме маємо на увазі: нечіткий контроль за проходженням практики, який часто доручають недостатньо підготовленим викладачам; перекладання значної частини завдань педагогічної практики на вчителів загальноосвітніх шкіл за мінімальної участі викладачів ВНЗ; зміщення основних акцентів на організаційний аспект, а не на зміст; неналежний методичний рівень проведення аналізу уроків (позакласних заходів), під час якого акцентують на несуттєвих помилках, а не на істотних методичних недоліках; формальний характер проведення підсумкових конференцій; недостатня увага до вироблення індивідуального методичного стилю студента, формування його методичної компетентності.

Зазначене вище дає підстави зробити наступні **висновки**:

- з боку вищого навчального закладу потрібен ретельний підбір керівника практики, який має великий досвід роботи у школі і зможе надати реальну методичну допомогу студентам у конкретних педагогічних ситуаціях, які виникатимуть під час практики;

- формування професійної компетентності майбутніх учителів предметів художньо-естетичного циклу залежить від створення системи практичної підготовки та організації педагогічної практики відповідно до змісту та завдань підготовки фахівців освітньої галузі «Середня освіта. Образотворче мистецтво»;

- важливим аспектом методичної підготовки майбутніх учителів є залучення студентів до наукових досліджень під час педагогічної практики, збирання матеріалів для написання курсової роботи;

- потребує вдосконалення методика організації педагогічної практики на основі реалізації індивідуального та диференційованого підходів до студентів, залучення їх до проектування індивідуального маршруту

проходження практики для забезпечення свободи вибору діяльності майбутніх учителів предметів художньо-естетичного циклу;

- для створення позитивної мотивації та сприятливого психологічного мікроклімату під час усього періоду педагогічної практики важливо вибрати загальноосвітній навчальний заклад, що має потужну матеріальну базу для проведення занять з предметів художньо-естетичного циклу, а також досвідчений кадровий потенціал, який забезпечить проходження практики на високому методичному рівні;

- необхідність тісної співпраці загальноосвітніх і вищих навчальних закладів у напрямі організації та проведення педагогічної практики майбутніх учителів предметів художньо-естетичного циклу - створення експериментальних майданчиків, проведення дослідницької роботи, спільних наукових семінарів тощо;

- кінцевий результат педагогічної практики вбачаємо у формуванні компетентного педагога, котрий готовий до теоретичного і практичного розв'язання професійних завдань, досягнення високих результатів у педагогічній діяльності, реалізуючись у ній і особистісно, і професійно.

Отже, педагогічна практика є водночас невід'ємною частиною навчально-виховного процесу, що забезпечує поєднання теоретичної підготовки студентів з їх практичною діяльністю. Що дозволяє застосовувати отримані знання й уміння на практиці і служить одним з ефективних засобів успішної підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності. Вона поглиблює і закріплює теоретичні знання, уміння і навички студентів із загально-професійних і спеціальних дисциплін. Педагогічна практика формує у молоді професійні і педагогічні вміння та навички самостійного ведення навчально-виховної роботи з учнями закладів середньої загальної освіти. Педагогічна практика дозволяє студентам остаточно переконатися у правильності вибору майбутньої професії.

На наше переконання, неможливо звести педагогічну практику виключно до проведення уроків чи пасивного споглядання. Тому при

вирішенні питання про те, якою бути шкільній практиці в майбутньому, потрібно врахувати досвід минулих років і, навпаки, посилити як теоретичну, так і практичну підготовку майбутніх учителів предметів художньо-естетичного циклу.

Перелік використаної літератури

1. Боднарук І. М. Педагогічні умови оптимізації методичної підготовки майбутніх вчителів музики в процесі педагогічної практики : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Боднарук Ірина Миколаївна. – К., 2006. – 264 с.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
3. Євтух М. Б. Педагогічна практика / М. Б. Євтух // Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головн. ред. В.Г.Кремень. – К. : Юрінком, 2008. – 1040 с.
4. Калініна Л. В. Педагогічна практика : традиції та інновації / Л. В. Калініна // Вища освіта і наука України : історія, сьогодення та перспективи розвитку. Житомирська область. – К. : Знання України, 2009. – С. 467–488.
5. Куліш Р. В. Інтерактивні підходи до організації педагогічної практики студентів у вищих навчальних закладах / Р. В. Куліш // Вісник Черкаського університету : зб. наук. пр. – Черкаси : ЧНУ, 2009. – Вип. 164 (Педагогічні науки). – С. 38–42.
6. Маслій Л.С. Навчальні та виробничі практики: Методичний посібник / Є.Антонович, Б.Бойчук, Л.Козакевич, Л.Маслій, Б.Тимків, Ю.Юсипчук, Л.Хом'як, В.Шпільчак. – Івано-Франківськ: Плай, 2003. – 56 с.
7. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, Міністерство освіти України : збірник законодавчих та нормативних актів про освіту. – Вип. 1. – Київ, 1994. – С. 139–152.

8. Хомич Л. О. Сучасні види педагогічних практик / Л. О. Хомич // Шлях освіти. – 1999. – № 4.– С. 4–8.

Анотація: у статті проаналізовано погляди науковців із зазначеної проблеми; описано особливості програми педагогічної практики Навчально-наукового Інституту мистецтв ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»; вказано на недоліки в організації педагогічної практики у вищому навчальному закладі та окреслено шляхи їх вирішення.

Ключові слова: виробнича педагогічна практика, майбутні вчителі предметів художньо-естетичного циклу, методична підготовка.

Аннотация: в статье проанализированы взгляды ученых по данной проблеме; описаны особенности программы педагогической практики Учебно-научного Института искусств ГВУЗ «Прикарпатский национальный университет имени Василия Стефаника»; отмечаются недостатки в организации педагогической практики в высшем учебном заведении и намечены пути их решения.

Ключевые слова: производственная педагогическая практика, будущие учителя предметов художественно-эстетического цикла, методическая подготовка.

Abstract: the article contains analysis of the views of scientists on the problem under study; description of features of the program of pedagogical practice at the Educational and Scientific Institute of Arts of the SHEI “Vasyl Stefanyk Precarpathian National University”; indications of the shortcomings in the organization of pedagogical practice in a higher educational institution and outline of the ways to solve them.

Keywords: pedagogical work placement, future teachers of subjects of artistic and aesthetic cycle, methodical preparation.